

PRVA EKONOMSKA ŠKOLA
Medulićeva 33
Zagreb

ZNAČAJ TURISTIČKIH ATRAKCIJA ZA TURIZAM REPUBLIKE HRVATSKE

Autor: Nenad Travar, dipl. oec.
Nastavnik ekonomske grupe predmeta

Zagreb, studeni 2025. god.

SADRŽAJ:

1.UVOD

2.POJAM TURISTIČKIH ATRAKCIJA

3.PRIRODNE ATRAKCIJE

3.1.NACIONALNI PARKOVI

3.2.PARKOVI PRIRODE

3.3.JADRANSKO MORE (OBALA I OTOCI)

3.4.HRVATSKE RIJEKE

3.5.TERMALNI IZVORI

3.6.BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVIJET

4.DRUŠTVENE ATRAKCIJE

4.1.KATEDRALE

4.2.MUZEJI

4.3.ANTIČKI SPOMENICI

4.4.DUBROVNIK I STON

4.5.DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA

4.6.KULTURNE MANIFESTACIJE

4.7.SPORTSKE MANIFESTACIJE

5.ZNAČAJ TURISTIČKIH ATRAKCIJA ZA TURIZAM I TURISTIČKU PONUDU

5.1.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI TURISTIČKIH ATRAKCIJA

5.1.1.BROJ TURISTA U REPUBLICI HRVATSKOJ 2020. – 2024. god.

5.2.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI POJEDINI TURISTIČKIH ATRAKCIJA

5.2.1. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI U NACIONALNIM PARKOVIMA

5.2.2. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI U PARKOVIMA PRIRODE

5.2.3. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI MUZEJA

5.2.4. BROJ NOĆENJA I PRIHODI U TOPLICAMA

5.2.5.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI ODREĐENIH ATRAKCIJA

6.ZAKLJUČAK

7.LITERATURA

1.UVOD

Republika Hrvatska pripada zemljama koje privlače posjetitelje prvenstveno odlikama svoga prirodnog prostora i bogatstvom kulturno-povijesne baštine. Turističke atrakcije imaju kulturno, povijesno i gospodarsko značenje za turizam Hrvatske te posjetitelji turističkih atrakcija generiraju većinski udio u ukupnom broju domaćih i inozemnih turista koji odabiru posjet nekoj od atrakcija kao razlog svojeg putovanja.

Odluka o turističkom putovanju donosi se kad postoji geografski prostor sa prirodnim ili kulturnim resursima koji zadovoljavaju određene potrebe čovjeka, kada su ti resursi aktivirani kao atrakcija (objekti ili događaji koji se mogu vidjeti i posjetiti) i kada potencijalni turista ima o tome saznanje.

U mnoštvu turističkih atrakcija, najvažnije mjesto u Republici Hrvatskoj ima Jadransko more s razvedenom obalom i otocima te brojne očuvane prirodne plaže i uvale. Hrvatska se s obzirom na svoju ukupnu površinu, ističe i izuzetno velikim brojem turistički atraktivnih zaštićenih prirodnih područja, a prema bio raznolikosti nalazi se u europskom vrhu. Osim prirodnih atrakcija vezanih uz more kao što su nacionalni parkovi Brijuni, Kornati i Mljet, Hrvatska ima i niz atrakcija povezanih s krškim fenomenima kao što su slapovi i sedrene barijere Plitvičkih jezera, rijeke Krke, stijene Velebita, spilje, ponori i druge krške atrakcije te velik broj jedinstvenih nacionalnih parkova i parkova prirode na kontinentalnom području kao što su, među ostalim, Risnjak, Žumberak, Lonjsko polje, Papuk i Kopački rit. Plitvička jezera i bukove šume na Velebitu i u Paklenici pod zaštitom su UNESCO-a kao potvrda da se s prirodnim ljepotama Hrvatske upravlja s ciljem zaštite za buduće naraštaje i da je Hrvatska po bio raznolikosti među najbogatijim europskim državama.

Bogatstvo hrvatske kulturno-povijesne baštine također čini veliku snagu resursno-atrakcijske osnove Hrvatske. O tomu svjedoči velik broj kulturnih dobara pod zaštitom UNESCO-a, kao što su povijesna jezgra Dubrovnika, Dioklecijanova palača u Splitu, Šibenska katedrala, povijesna jezgra grada Trogira, Eufrazijeva bazilika u Poreču, Starogradsko polje na Hvaru, stećci u južnim dijelovima Hrvatske, obrambeni sustavi Republike Venecije iz 16. i 17. stoljeća u Zadru i Šibeniku ali i brojna druga vrijedna kulturna dobra kao što su Pulski amfiteatar, povijesna jezgra grada Hvara, Stonske

zidine te veći broj pojedinačnih građevinskih objekata u dobro očuvanim povijesnim cjelinama Zagreba, Varaždina, Osijeka i brojnih drugih hrvatskih gradova.

Posebno valja naglasiti da Hrvatska u svojoj bogatoj kulturno-povijesnoj baštini raspolaže s više od tisuću dvoraca, kurija i utvrda, što je iznimni potencijal za turistički razvoj, posebice kontinentalnog dijela zemlje. Uz to, Hrvatska ima i najviše nematerijalne baštine pod zaštitom UNESCO-a u Europi, dok je u svjetskim razmjerima odmah iza Kine i Japana. Unatoč iznimnom bogatstvu i brojnosti tih prirodnih, povijesnih i kulturnih atrakcija, tek je njihov manji broj turistički valoriziran i uključen u ukupnu destinacijsku ponudu.

Pozitivni ekonomski učinci koji proizlaze iz svrsishodnog i planiranog gospodarenja turističkim atrakcijama direktno se reflektiraju na rast bruto domaćeg proizvoda, rast turističke ponude, povećanje turističke potrošnje, porast zapošljavanja, povećanje investicija te indirektno imaju utjecaj i na turističku promidžbu i na prepoznatljivost Republike Hrvatske na međunarodnom turističkom tržištu.

Ovaj rad za cilj ima prikazati značaj turističkih atrakcija za turističku ponudu Republike Hrvatske s naglaskom na broj posjetitelja i ostvarene prihode pojedinih turističkih atrakcija. Za izvore informacija korištena je stručna literatura, stručne publikacije, časopisi, te putem interneta, javno dostupna financijska izvješća, znanstveni radovi, diplomski i završni radovi, ostala izvješća i članci.

Ovaj rad može poslužiti kao dodatni obrazovno-nastavni i edukativni materijal za učenike i nastavnike iz područja turizma, ekonomije, geografije, povijesti i umjetnosti.

2. POJAM TURISTIČKIH ATRAKCIJA

Turističke atrakcije predstavljaju sve ono što može privući turiste u neku destinaciju, bez obzira radi li se o atrakciji nastaloj djelovanjem prirode ili atrakciji koja je rezultat ljudskog djelovanja. Turističkim atrakcijama smatraju se posebno zanimljiva i privlačna obilježja neke destinacije ili područja koja su zanimljiva turistima te ih oni posjećuju. Turističke atrakcije su važne i s ekonomskog stajališta jer njihovo korištenje donosi i zaradu te generalno može pozitivno utjecati na razvoj cjelokupnog područja gdje se sama atrakcija nalazi.

Kao element turističkog proizvoda, turističke atrakcije neposredno utječu na popularnost i tržišnu konkurentnost destinacije. Njihova valorizacija zavisi od raznih faktora, kao što su vrsta i atributi atrakcije, lokacija i dostupnost, oprema i prateće usluge, vrsta doživljaja koji se nudi posjetiocima, vještina upravljanja i organizacije i sl. Postoji mišljenje da turizam, kakav danas poznajemo, ne bi ni postojao kada ne bi postojale turističke atrakcije.

Turističke atrakcije u turističkoj ponudi mogu se u podijeliti u dvije osnovne kategorije:

- a) prirodne turističke atrakcije
- b) društvene (stvorene) turističke atrakcije.

U prirodne atrakcije ubrajaju se nacionalni parkovi, parkovi prirode, more, rijeke, jezera, termalni izvori, biljni i životinjski svijet i ostalo.

Pod društvenim atrakcijama podrazumijevaju katedrale, muzeji, antičke spomenici, dvorci, kulturne manifestacije, tradicijski događaji i dr. Društvene turističke atrakcije mogu se osim opisanog još dodatno razvrstati na sportske i kulturne manifestacije, zabavne manifestacije, gastronomiju i različite tematske (zabavne) parkove.

3.PRIRODNE ATRAKCIJE

Prirodni resursi obuhvaćaju prirodnu baštinu koja se može privesti svrsi u turizmu nekog područja i gospodarski iskoristiti (valorizirati). Najvažniji prirodni resursi u Republici Hrvatskoj koji su ujedno i prirodne atrakcije jesu:

- Nacionalni parkovi
- Parkovi prirode
- Jadransko more (otoci i obala)
- Rijeke
- Termalni izvori / toplice
- Biljni i životinjski svijet

3.1.NACIONALNI PARKOVI

Nacionalni park definiran je člankom 11. Zakona o zaštiti prirode kao „Prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti.“

Nacionalni park je veće područje izuzetnih prirodnih kvaliteta, koje obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili ljudskih korištenjem neznatno izmijenjenih ekosistema. U nacionalnim parkovima jedino je moguća tradicionalna poljoprivreda i turističko-rekreativna djelatnost uz uvjet da se sa time ne narušava ekološki sustav samoga parka. Također, nacionalni parkovi u isto vrijeme imaju, kako znanstvenu tako i odgojno obrazovnu namjenu. Upravljanje nacionalnim parkovima je na državnoj razini a odluku o proglašenju nekog područja nacionalnim parkom donosi Hrvatski Sabor.

Nacionalni parkovi imaju značajnu ulogu u turističkoj ponudi Republike Hrvatske što se odražava i u povećanju ekološke osviještenosti posjetitelja i potrebi za očuvanjem postojećeg ekosustava. Nacionalni parkovi nude nevjerojatne prirodne ljepote i jedinstvene ekosustave, čineći ih idealnim odredištima za one koji traže mir i bijeg od

u žurbanim gradskim sredinama. Zaštićena prirodna područja imaju i globalni utjecaj u borbi protiv klimatskih promjena i očuvanju ekološke ravnoteže kojom se promiče održivi turizam u Republici Hrvatskoj.

U Republici Hrvatskoj proglašeno je 8 nacionalnih parkova:

- Nacionalni park Brijuni
- Nacionalni park Kornati
- Nacionalni park Krka
- Nacionalni park Mljet
- Nacionalni park Paklenica
- Nacionalni park Plitvička jezera
- Nacionalni park Risnjak
- Nacionalni park Sjeverni Velebit

3.2. PARKOVI PRIRODE

Prema definiciji i Zakonu o zaštiti prirode, park prirode je „Prostorno prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne ili nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima.“

Iako su nacionalni parkovi i parkovi prirode zaštićena područja, postoje ključne razlike između njih. Nacionalni parkovi obuhvaćaju područja od izuzetnog prirodnog značenja koja su namijenjena prvenstveno očuvanju prirodnih ekosustava i biološke raznolikosti. Parkovi prirode, s druge strane, također imaju visoku prirodnu vrijednost, ali su često manja područja koja omogućuju određeni stupanj gospodarske djelatnosti i ljudske aktivnosti, uz uvjet očuvanja prirodnih resursa i krajolika.

Također, kao što je slučaj i s nacionalnim parkovima, upravljanje parkovima prirode je na državnoj razini a odluku o proglašenju nekog područja parkom prirode donosi Hrvatski Sabor.

U Republici Hrvatskoj proglašeno je 12 parkova prirode:

- Park prirode Biokovo
- Park prirode Kopački rit
- Park prirode Lonjsko polje
- Park prirode Medvednica
- Park prirode Papuk
- Park prirode Telašćica
- Park prirode Velebit
- Park prirode Vransko jezero
- Park prirode Učka
- Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje
- Park prirode Lastovsko otočje
- Park prirode Dinara

3.3.JADRANSKO MORE (OBALA I OTOCI)

Jadransko more je sjeverni ogranak Sredozemnog mora, smješteno između istočne obale Italije i zapadne obale Balkanskog poluotoka. Hrvatski dio Jadrana posebno je poznat po izuzetno razvedenoj obali, s brojnim uvalama, zaljevima i poluotocima koji stvaraju slikovite krajolike. Ukupna dužina hrvatske obale, uključujući otoke, iznosi više od 6.000 kilometara, što je čini jednom od najrazvedenijih u Europi.

Na Jadranu se nalazi više od 1.200 otoka, otočića i hridi od kojih su najveći i najposjećeniji otoci Krk, Cres, Brač, Hvar, Pag i Korčula. More je relativno plitko na sjeveru, a dublje prema jugu gdje doseže najveću dubinu do 1.300 metara. Prosječna temperatura mora ljeti kreće se između 23 i 27 °C, dok zimi rijetko pada ispod 12 °C. Kristalno čista voda i visoka razina prozirnosti čine ga jednim od najčišćih mora u Europi. Ove prirodne osobine čine Jadransko more glavnim pokretačem hrvatskog turizma. Turisti su posebno privučeni raznolikošću obale, od slikovitih i jedinstvenih plaža i uvala pa sve do povijesnih gradova. Zbog svega toga, Jadransko more nije samo geografska pojava, već i ključni element hrvatskog identiteta i gospodarskog razvoja.

3.4.HRVATSKE RIJEKE

Hrvatske rijeke dio su europske prirodne baštine. Istovremeno, one su u Hrvatskoj još uvijek neprepoznate kao takve, naročito njihov turistički potencijal i ne pridaje im se dovoljna važnost.

Kada se govori o hrvatskim rijekama treba imati na umu i činjenicu da se Hrvatska, upravo zahvaljujući izdašnosti njihovih izvora, odnosno zahvaljujući podzemnim dijelovima njihova toka, svrstava u sam vrh zemalja sa dovoljnim zalihama pitke vode.

Prema pripadnosti slivu, hrvatske rijeke mogu se podijeliti na rijeke Dunavskog porječja (Crnomorski sliv) i na rijeke Jadranskog sliva. U turističke svrhe iskorištene su Kupa, Cetina, Zrmanja, Mrežnica, Dobra i Korana jer se na njima prakticiraju rafting vožnje te rijeke Lika, Drava i Dunav zbog ribolovnog turizma. Velik potencijal u turistički nerazvijenim područjima predstavlja moguća turistička valorizacija šireg područja uz Dunav i Savu te uz pojedina jezera (Bajer, Lokvarsko jezero) koja su nedovoljno turistički iskorištena.

3.5.TERMALNI IZVORI

Termalni izvor, izvor tople vode ili izvor ljekovite termalne vode posebna je vrsta izvora, iz kojeg izvire topla voda koja je često obogaćena mineralima. Definicija termalnog izvora označava da voda mora biti najmanje 8,3 °C toplija od okolne temperature zraka.

U Hrvatskoj se nalaze brojni termalni izvori, posebno u Hrvatskom zagorju gdje se nalaze Stubičke, Varaždinske, Krapinske, Tuheljske i ostale toplice koje razvijaju zdravstveni, wellness, sportsko-rekreacijski i kongresni turizam. U Istri se nalaze Istarske toplice poznate po sumpornim vodama a u blizini Ivanić Grada nalazi se Naftalan, lječilište poznato po ljekovitom blatu u kojemu ima i primjesa nafte. Izvor u Bizovačkim toplicama u Slavoniji spada među najtoplije izvore termalne vode u Europi (temperatura vode je 96°C, a primjenjuje se rashlađena).

3.6.BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVJET

Turizam u Hrvatskoj sve se više usmjerava prema očuvanju i promociji bogatog biljnog i životinjskog svijeta. Zahvaljujući raznolikim klimatskim područjima, od mediteranskog juga do kontinentalnog sjevera, Hrvatska posjeduje iznimno raznoliku floru i faunu. U Hrvatskoj postoje biljne i životinjske vrste koje su rijetke, znanstveno važne i ugrožene zbog čega se nalaze na listi zakonom zaštićenih vrsta. Određena biljna vrsta može biti zaštićena samo na određenom području ili na cijelom teritoriju Hrvatske.

Nacionalni parkovi poput i parkovi prirode privlače brojne posjetitelje upravo zbog netaknute prirode i jedinstvenih ekosustava. U tim područjima obitavaju rijetke i zaštićene vrste poput risa, vuka, medvjeda i surog orla. Biljni svijet obuhvaća više od 3.000 različitih vrsta, među kojima su brojne endemske, poput Velebitske degenije. Na jadranskim otocima turiste privlače mirisne makije, maslinici, vinogradi i aromatično bilje poput lavande i ružmarina.

Rezervat bjeloglavih supova na otoku Cresu jedinstveno je utočište za ovu rijetku i zaštićenu pticu grabljivicu, koja je simbol prirodne raznolikosti Jadrana. Smješten u blizini mjesta Beli, rezervat je osnovan kako bi se spriječilo izumiranje supova, koji su nekada naseljavali čitav jadranski prostor. Ondje se provodi program spašavanja, oporavka i ponovnog puštanja ozlijeđenih ptica u prirodu, što ima veliku edukativnu i ekološku vrijednost. Posjetitelji mogu razgledati informativni centar i promatrati ove impresivne ptice u njihovom prirodnom okruženju, što čini rezervat važnim dijelom ekoturističke ponude Cresa.

Eko turizam i planinarski obilasci sve su popularniji oblici putovanja jer spajaju rekreaciju i edukaciju o očuvanju prirode. Mnogi parkovi nude edukativne centre i vođene ture koje posjetitelje upoznaju s lokalnim biljnim i životinjskim vrstama. Hrvatska se sve više pozicionira kao destinacija za održivi turizam koji poštuje prirodu i lokalne ekosustave. Na taj način turizam ne doprinosi samo gospodarstvu, nego i potiče svijest o važnosti zaštite prirodne baštine.

4.DRUŠTVENE ATRAKCIJE

Društvene atrakcije nadovezuju se na prirodne atrakcije te takve upotpunjuju turističku ponudu pojedine turističke destinacije ili područja. One predstavljaju rezultat ljudskog djelovanja iz različitih razdoblja ljudske civilizacije tako da postoje one iz najranije povijesti (prapovijesna nalazišta) pa sve do današnjih dana. Republika Hrvatska obiluje s kulturno-povijesnim građevinama, ustanovama, kulturnim i ostalim manifestacijama koje upotpunjuju njezinu cjelokupnu turističku ponudu.

Društvene atrakcije mogu se razvrstati na:

- a) Izgrađene atrakcije (crkve, katedrale, dvorci, povijesni gradovi)
- b) Ustanove (muzeji, galerije, kazališta, obrazovne institucije)
- c) Kulturne, zabavne i sportske manifestacije
- d) Tematski (zabavni) parkovi
- e) Ostale atrakcije (gastronomija, razni narodni običaji)

4.1. KATEDRALE

U Hrvatskoj postoje 23 vjerska objekta koji nose status katedrale. Svojom arhitekturom i duhovnim značenjem predstavljaju jedinstveni resurs i turističku atrakciju koja privlači veliki broj posjetitelja i vjernika.

Najpoznatije katedrale u Republici Hrvatskoj su:

- Zagrebačka katedrala, Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava, poznata jednostavno kao Zagrebačka katedrala, najveća je hrvatska sakralna građevina i jedan od najvrjednijih spomenika hrvatske kulturne baštine,
- Đakovačka katedrala Svetog Petra u neoromaničkom stilu stolna je crkva Đakovačko-osječke nadbiskupije,
- Zadarska katedrala sv. Stošije (Anastazije) je trobrodna romanička građevina, ujedno i najveća crkva u Dalmaciji,
- Varaždinska katedrala, posvećena je Uznesenju blažene Djevice Marije na nebu, katedralom postaje utemeljenjem Varaždinske biskupije,

- Osječka katedrala, Svetog Petra i Pavla crkva Đakovačko-osječke nadbiskupije,
- Dubrovačka katedrala posvećena je Uznesenju Blažene Djevice Marije na nebu (Velika Gospa).

4.2. MUZEJI

Burna povijest Hrvatske i svjetski poznati umjetnici dovoljan su razlog za posjetu mnogobrojnim muzejima koji svojom bogatom izložbom slika, skulptura, grafika te prirodoslovnim, tehničkim, arheološkim eksponatima jednostavno oduševavaju svakog posjetitelja. Prema evidenciji Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske od 149 muzeja u 2024. god. 136 muzeja bilo je otvoreno za javnost dok je 13 muzeja bilo zatvoreno za javnost jer su u procesu sanacije štete nastale od potresa 2020. god.

U gradovima poput Zagreba, Splita, Dubrovnika i Zadra muzeji su važan dio turističke ponude, posebno tijekom ljetnih mjeseci kada bilježe najveću posjećenost. Muzeji poput Arheološkog muzeja u Splitu, Dubrovačkih muzeja i Muzeja Apoksiomena u Malom Lošinj u privlače turiste zainteresirane za hrvatsku povijest i umjetnost.

Posebno su popularni tematski muzeji poput Muzeja prekinutih veza u Zagrebu, koji je postao svjetski poznata atrakcija. Turisti u muzejima ne traže samo informacije, već i iskustvo, interaktivne izložbe, digitalne vodiče i priče koje ih povezuju s lokalnim identitetom. Muzeji time postaju most između prošlosti i sadašnjosti te važan alat za promociju kulturnog turizma. Programi suradnje između turističkih zajednica i muzeja kako bi se produžila sezona i privukli posjetitelji i izvan glavne turističke sezone sve su češći.

Posjeti muzejima doprinose i gospodarski jer potiču potrošnju u lokalnim zajednicama kroz kupnju suvenira, ulaznica i dodatnih usluga. Muzeji u Hrvatskoj nisu samo čuvari kulturne baštine, nego i važan pokretač održivog i edukativnog turizma.

4.3. ANTIČKI SPOMENICI

Antika u najširem značenju, sinonim je za davninu, davno doba. U užem značenju, označava kulturu grčko-rimskog svijeta u svim njezinim pojavama i u široku vremenskom rasponu od samih početaka arhajske umjetnosti u Grčkoj u VIII. st. pr. Kr. (ili još dalje u prošlost, od kretsko-mikenske kulture sred. II. tisućljeća pr. Kr.) do druge polovice V. st. kada se za seobe naroda ruši Zapadnorimsko Carstvo i počinje se oblikovati etnički i kulturološki raspored današnje Europe.

Danas u Hrvatskoj postoje mnogi antički spomenici, a najpoznatiji su:

- Augustov hram u Puli
- Dioklecijanova palača u Splitu
- Pulski amfiteatar – Arena u Puli
- Ruševine Salone pored Splita
- Staro polje na Hvaru
- Slavoluk Sergijevaca u Puli

4.4. DUBROVNIK I STON

Dubrovnik je jedan od opće najpoznatijih hrvatskih turističkih gradova te jedna od najatraktivnijih turističkih destinacija na Sredozemlju. Nastao na temeljima renesansne i barokne Dubrovačke republike, Dubrovnik je 1979. god. uvršten na UNESCO-v popis svjetske baštine. Bogato povijesno nasljeđe, raznovrsni kulturni sadržaji i ponuda filmskog turizma temelje se na činjenici da je Dubrovnik posljednjih godina postao omiljena i u svijetu priznata lokacija snimanja atraktivnih serijala i filmova.

Dubrovnik je poslužio kao filmska kulisa u filmu iz epske međugalaktičke znanstveno-fantastične sage „Zvezdani ratovi“ (Star Wars: The last Jedi) i kao kulisa u mega popularnoj HBO seriji „Igra prijestolja (Game of Thrones).

Dubrovačke zidine jedan su od najimpresivnijih fortifikacijskih sustava u Europi, izgrađen kako bi zaštitio srednjovjekovnu Republiku Dubrovnik. Duge su oko 1.940 metara i u potpunosti okružuju staru gradsku jezgru, pružajući panoramski pogled na more i grad. Njihova gradnja započela je u 9. stoljeću, a današnji oblik poprimile su uglavnom u 14. i 15. stoljeću. Zidine su ojačane s pet tvrđava: Minčeta, Bokar, Revelin, Sveti Ivan i Lovrijenac koje su činile ključne točke obrane. Debljina zidina doseže i do šest metara s kopnene strane. U svoje vrijeme smatrane su gotovo neprobojnim jer nikada nisu pale pod opsadom. Danas su pod zaštitom UNESCO-a i jedan su od najposjećenijih kulturno-povijesnih spomenika Hrvatske, simbol izdržljivosti i slobode grada Dubrovnika.

Stonske zidine nalaze se u Stonu na poluotoku Pelješcu i smatraju se jednim od najdužih očuvanih obrambenih zidova u Europi, dugačkih gotovo 5,5 kilometara. Izgrađene su u 14. i 15. stoljeću kako bi štitile važne solane u Stonu, koje su tada bile glavni izvor prihoda Dubrovačke Republike. Zidine povezuju gradove Ston i Mali Ston te se sastoje od brojnih kula i tvrđava koje svjedoče o visokoj razini srednjovjekovnog inženjerstva. Danas su Stonske zidine popularna turistička atrakcija koja privlači posjetitelje zbog povijesne vrijednosti i spektakularnog pogleda na more i solane. Njihova obnova i očuvanje dodatno pridonose razvoju kulturnog turizma i promoviraju poluotok Pelješac kao važnu turističku destinaciju u Hrvatskoj.

4.5. DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA

U Hrvatskom zagorju veliki je broj dvoraca, njih pedesetak, posebno iz razdoblja baroka. Oni su podsjetnici visoke razine kulturnog življenja i graditeljskog umijeća proteklih stoljeća.

Gradnja utvrda, odnosno utvrđenih gradova na prostoru Hrvatskog zagorja započela je u kasnom srednjem vijeku, osobito u razdoblju od 12. do 16. stoljeća. Tek su neki do danas očuvani u cijelosti, a mnogi su u ruševinama. Razdoblje baroka (17. i 18. st.) u Hrvatskom je zagorju bilo obilježeno gradnjom dvoraca, ljetnikovaca i kurija. Ta je tradicija nastavljena i tijekom 19. stoljeća, a krajem stoljeća je i završena.

Mnogi su dvorci Hrvatskog zagorja nastali pregrađivanjem već postojećih utvrđenih stambenih objekata i srednjovjekovnih burgova (Šćrbinec, Veliki Tabor, Bisag, Mirkovec i dr.). Neki su pak dvorci, poput Novih Dvora u Klanjcu i Klenovnika nedaleko Ivanca, sagrađeni u ravnicama, nakon što su feudalci napustili svoje burgove na povišenim brežuljcima.

Dvorac / muzej Trakošćan jedan je od najpoznatijih i najposjećenijih dvoraca u Hrvatskoj, smješten je u Hrvatskom zagorju. Izgrađen je u 13. stoljeću kao manja utvrda a tijekom stoljeća pretvoren je u romantični dvorac kakav poznajemo danas. Njegov današnji izgled potječe iz 19. stoljeća, kada su ga vlasnici, plemićka obitelj Drašković, obnovili u duhu neogotike. Dvorac je okružen slikovitim jezerom i prostranim engleskim parkom, što ga čini jednim od najljepših primjera spoja arhitekture i prirode u Hrvatskoj. Danas u njemu djeluje muzej s vrijednim zbirkama oružja, namještaja, slika i povijesnih predmeta koji prikazuju život hrvatskog plemstva kroz stoljeća.

4.6. KULTURNE MANIFESTACIJE

Dubrovačke ljetne igre su festival utemeljen 1949. godine. U jedinstvenom ambijentu zatvorenih i otvorenih scenskih prostora renesansno-baroknog grada Dubrovnika u vremenu od 10. srpnja do 25. kolovoza održavaju se brojne glazbene, dramske i plesne priredbe. Okosnica festivala su djela Marina Držića, Ivana Gundulića, Ive Vojnovića, Williama Shakespearea, Carla Goldonija, grčkih tragičara i dr. Glazbeni dio programa predstavljaju etablirani domaći skladatelji, solisti i orkestri te izvođači koji imaju i internacionalni renome.

Sinjska alka je hrvatska viteška igra. Održava se svake godine u nedjelju u prvoj trećini mjeseca kolovoza u Sinju, na godišnjicu pobjede nad turskim osvajačima 14. kolovoza 1715. god. Na taj dan je 700 hrvatskih vojnika iz Sinja uspjelo odbiti navalu vojske turskog seraskera Mehmed-paše Čelića koja je brojala 60.000 vojnika.

Vinkovačke jeseni se održavaju svake godine u mjesecu rujnu koji je ujedno i početak jeseni, po kojoj je i ovaj festival dobio ime. Razlog za osnivanje ovoga

festivala je taj što je jesen godišnje doba koje Slavonce za njihov mukotrpan rad najviše nagradi. Ovaj festival je ubrzo počeo povezivati sve one koji su ljubitelji kulturne baštine, narječja i starih običaja te gastronomskih užitaka.

Filmski festival u Puli utemeljen 1954. god. nazvan je jednostavno Filmskim festivalom. Godine 1991. god. festival je otkazan zbog početka domovinskog rata te je ponovno pokrenut 1992. god. kad je preimenovan u Filmski festival u Puli. Od tada do danas, osim prikazivanja hrvatskih filmskih ostvarenja, festival redovito nudi međunarodni program kao i mnoge jedinstvene tematske programe i retrospektive.

Špancirfestival je poznati ulični festival koji se održava u gradu Varaždinu, po varaždinskim ulicama i trgovima. Špancirfest se održava u posljednjem tjednu kolovoza, počevši sa pretposljednjim vikendom u mjesecu.

Riječki karneval je najveća karnevalska manifestacija u Hrvatskoj. Označava se kao „peto godišnje doba“ u gradu i traje od siječnja do početka korizme, kulminirajući velikom međunarodnom maškaranom povorkom na Korzu. Svake godine u povorkama sudjeluje tisuće maskiranih sudionika, dok broj posjetitelja događaja često premašuje 150.000 ljudi. Zbog kombinacije masovnosti, kulturne autentičnosti i međunarodne vidljivosti, Riječki karneval igra dvostruku ulogu: kao motor lokalnog gospodarstva u zimskim mjesecima i kao živa scena kulturne memorije koja Rijeci daje jedinstveni brend u regionalnom, pa i europskom festivalskom pejzažu.

„Ultra Europe“, svjetski je poznati elektronički glazbeni festival koji se održava u Splitu svako ljeto od 2013. god. Glavni dio programa odvija se na stadionu Poljud, dok se popratni eventi šire po cijeloj Dalmaciji, od Brača i Hvara do Trogira. Ovaj događaj svake godine privuče između 120.000 i 160.000 posjetitelja iz više od 140 zemalja, što je impresivan broj s obzirom na veličinu grada. Kulturalno, iako je Ultra često percipirana kao „party festival“, njezin značaj leži u promociji Hrvatske kao moderne, međunarodno povezane i urbane destinacije. Spoj povijesnog ambijenta Splita i suvremene glazbene produkcije stvara kontrast koji je turistički iznimno privlačan.

4.7. SPORTSKE MANIFESTACIJE

Sportske manifestacije privlače veliki broj turista. Dakako, najpoznatije su Olimpijske igre koje su mamac za sve one željnjih sportskih uzbuđenja i novih doživljaja. Republika Hrvatska je do sada bila domaćin raznih sportskih događanja kao što su Svjetsko prvenstvo u rukometu, Europsko prvenstvo u košarci, Međunarodni atletski miting „Hanžeković“, Davis cup, ATP turnir u Umagu, Jedriličarska regata „Fiumanka“, Zlatna pirutea te još mnogih drugih atraktivnih sportskih zbivanja. Ipak, među najpoznatijim sportskim natjecanjima koja su se održala treba izdvojiti:

Mediterranske igre u Splitu (1979) - Mediteranske igre, sportske su igre mediteranskih zemalja i naroda uz Sredozemno more. Ideja za Igre potiče od Egipćanina Muhameda Tahira Paše, tadašnjeg predsjednika Nacionalnog olimpijskog komiteta Egipta, koji je prvi put 1948. god. na ljetnjoj Olimpijadi predložio održavanje ovih igara. 1979. god. Mediteranske igre održane su u Splitu što je rezultiralo izgradnjom novog stadiona na Poljudu te uređenjem i nadogradnjom postojeće sportske infrastrukture. Od 1991. god. Mediteranske igre se održavaju u četverogodišnjem ritmu, i to uvijek nakon ljetnih Olimpijskih igara. Također važno je napomenuti da se grad Rijeka do sada 5 puta kandidirao za domaćina Mediteranskih igara, nažalost bezuspješno.

Univerzijada u Zagrebu - XIV. Ljetna univerzijada, održana je u Zagrebu od 8. srpnja do 19. srpnja 1987. god. Nastupili su sportaši iz 122 države svijeta a bilo je prijavljeno 6.423 sudionika. Zagrebačka Univerzijada pamti se po simpatičnom logotipu i maskoti „Zagiju“ Nedjeljka Dragića i po sportskim objektima koji su tada sagrađeni (Košarkaški centar Dražen Petrović, SRC Jarun).

5.ZNAČAJ TURISTIČKIH ATRAKCIJA ZA TURIZAM I TURISTIČKU PONUDU

Suvremeni turisti donose odluke o izboru turističke destinacije ovisno o tome zadovoljava li ponuda njihove potrebe, pruža li im nezaboravan doživljaj. Oni žele upoznati lokalnu kulturu, razgledati prirodne ljepote, žele doći u kontakt s lokalnim stanovništvom, upoznati nacionalni folklor, gastronomiju, posjetiti festivale, muzeje, galerije itd. Sve navedeno obogaćuje kvalitetu ponude.

Mnoge turističke destinacije susreću se s problemom kako povećati vrijednost sveukupne turističke ponude. Danas su najtraženije turističke destinacije one koje omogućuju turistima bavljenje različitim aktivnostima, koje njeguju tradiciju i prilagođavaju ponudu interesima, potrebama, motivaciji i ponašanju turista. Međutim, za neku državu, tako i Hrvatsku, nije dovoljna sama činjenica da posjeduje prirodne ljepote i iznimnu kulturno-povijesnu baštinu. Važno je kako te resurse valorizirati tj. kako ostvariti ekonomske učinke (zaradu). Da bi se ostvarila zarada, prvenstveno je neophodno osmisliti marketinške aktivnosti kako bi se te atrakcije „približile“ mogućim turistima, potrošačima.

5.1.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI TURISTIČKIH ATRAKCIJA

5.1.1.BROJ TURISTA U REPUBLICI HRVATSKOJ 2020. – 2024. god.

Tablica br. 1: Broj turista/dolazaka u Hrvatskoj 2020. – 2024. god.

GODINA	UKUPNO DOLASCI	DOMAĆI TURISTI	STRANI TURISTI
2020	7.001.000	1.456.000	5.545.000
2021	12.776.000	2.135.000	10.641.000
2022	17.775.000	2.451.000	15.324.000
2023	19.493.000	2.638.000	16.855.000
2024	20.246.000	2.867.000	17.379.000
UKUPNO	77.291.000	11.547.000	65.744.000

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima iz tablice vidljivo je da se broj turističkih dolazaka u Hrvatskoj kontinuirano povećavao od 2020. do 2024. godine, što pokazuje snažan oporavak nakon pandemijske 2020. god.

Posebno se ističe rast broja stranih posjetitelja, koji čine oko 85% ukupnih dolazaka, dok domaći turisti bilježe umjeren, ali stabilan porast. Najposjećenije turističke regije su Istarska, Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska županija, a većinu inozemnih turista čine posjetitelji iz Njemačke, Poljske, Slovenije, Austrije, Mađarske i Češke. Ujedno je zabilježen i veći broj dolazaka posjetitelja iz Ujedinjenog Kraljevstva i Nizozemske.

5.2.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI POJEDINIH TURISTIČKIH ATRAKCIJA

Broj posjetitelja i ostvareni prihod od turističkih atrakcija važni su pokazatelji uspješnosti turističkog sektora jer odražavaju razinu interesa i atraktivnost destinacije. Oni omogućuju praćenje trendova u turizmu te pomažu u planiranju budućih ulaganja i razvoja infrastrukture. Visok broj posjetitelja i rast prihoda doprinose lokalnom gospodarstvu kroz zapošljavanje, potrošnju i porezne prihode.

Takvi podaci također služe kao temelj za donošenje odluka o očuvanju kulturne i prirodne baštine. U konačnici, analiza broja posjetitelja i prihoda pomaže destinacijama da usklade rast turizma s očuvanjem kvalitete života lokalnog stanovništva i zaštitom okoliša.

5.2.1. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI U NACIONALNIM PARKOVIMA

Tablica br. 2: Broj posjetitelja u Nacionalnim parkovima 2023. i 2024. god.

NACIONALNI PARK	BROJ POSJETITELJA 2023.	BROJ POSJETITELJA 2024.
Plitvička jezera	1.450.467	1.492.994
Krka	1.008.842	1.037.632
Kornati	193.665	187.000
Mljet	132.501	217.000
Brijuni	272.866	77.000
Paklenica	129.532	142.575
Risnjak	24.182	18.000
Sjeverni Velebit	20.063	20.000
UKUPNO	3.232.118	3.392.201

Izvor: Godišnja izvješća Nacionalnih parkova

Usporedba između 2023. god. i 2024. god. pokazuje blagi porast posjetitelja u većini parkova, osobito na Plitvičkim jezerima, Krki i Paklenici. Zanimljivo je da Mljet bilježi snažan skok, što se može pripisati uključivanju višednevnih gostiju u statistiku.

Suprotno tome, Risnjak pokazuje pad broja ulaznica, vjerojatno zbog manje kontrole ulaza ili vremenskih prilika. Kornati ostaju specifični jer se metodologija statistike broja posjetitelja temelji na brodskim ulaznicama, što otežava izravnu usporedbu s ostalim parkovima. Sveukupno, 2024. god. pokazala je stabilan rast interesa za hrvatske nacionalne parkove uz male varijacije prema specifičnostima svakog područja.

Tablica br. 3: Ostvareni ukupni prihodi u Nacionalnim parkovima 2023./2024.god.

NACIONALNI PARK	PRIHODI 2023. (EUR)	PRIHODI 2024. (EUR)
Plitvička jezera	57.872.164	59.135.468
Krka	21.364.314	20.668.785
Kornati	1.400.000	2.159.000
Mljet	3.720.627	3.266.890
Brijuni	11.292.256	13.739.156
Paklenica	2.396.504	1.272.356
Risnjak	677.625	864.700
Sjeverni Velebit	758.898	668.585
UKUPNO	99.482.388	101.774.940

Izvor: Financijski izvještaji Nacionalnih parkova

Ukupni prihodi svih hrvatskih nacionalnih parkova u 2024. god. porasli su za 2.292.552. eura u odnosu na 2023. god. što predstavlja rast od oko 2,3 %. Najveći pojedinačni doprinos rastu dolazi od Brijuna (povećanje za više od 2,4 milijuna eura) i Plitvičkih jezera, koja su zadržala uvjerljivu dominaciju s preko 58 % ukupnih prihoda svih parkova.

S druge strane, Krka i Mljet bilježe manji pad prihoda, dok Paklenica ima najočitiji pad ukupnih prihoda (više od 45 %). Zanimljivo je da manji parkovi poput Risnjaka i Sjevernog Velebita čine manje od 2 % ukupnih prihoda, ali i dalje pokazuju stabilnost unatoč svojoj ograničenoj turističkoj infrastrukturi. Ukupno gledano, sustav nacionalnih parkova Hrvatske u 2024. god. održao je pozitivan trend prihoda, uz blage fluktuacije među pojedinim parkovima.

Važno je napomenuti da svi nacionalni parkovi u Hrvatskoj posluju kao javne ustanove pod ingerencijom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Njihovi prihodi dolaze iz dvije glavne skupine:

- a) vlastiti prihodi (prodaja ulaznica, koncesije, dozvole, prihodi od ugostiteljskih djelatnosti, najmovi, edukativni programi, naplata parkinga i dr.)
- b) prihodi iz javnih izvora (državni proračun, europski fondovi, županijski proračuni, subvencije, projekti energetske učinkovitosti, donacije, sponzorstva i dr.).

5.2.2. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI U PARKOVIMA PRIRODE

Tablica br. 4: Broj posjetitelja u Parkovima prirode 2023. god.

PARK PRIRODE	BROJ POSJETITELJA 2023.
Velebit	25.000
Telašćica	109.626
Lonjsko polje	17.400
Medvednica	275.000
Vransko Jezero	250.000
Učka	120.000
Žumberak	100.000
Lastovsko otočje	20.000
Biokovo	238.000
Kopački rit	50.000
Papuk	85.000
Dinara	podatak nedostupan
UKUPNO	1.290.026

Izvor: Izvješća Parkova prirode

Parkovi prirode u Hrvatskoj u 2023. privukli su više od milijun posjetitelja, što ih čini iznimno važnim dijelom sustava zaštićenih područja, ne samo u očuvanju prirode, već i u turizmu i edukaciji.

Medvednica bilježi najveći broj posjetitelja zbog blizine Zagreba, sportsko-rekreacijskih sadržaja i razvijene prometne infrastrukture (cesta, žičara i direktne autobusne linije iz Zagreba). Vransko jezero i Biokovo imaju veću posjećenost za vrijeme ljetne sezone zbog blizine turističkih središta a Učka i Telašića privlače posjetitelje zahvaljujući atraktivnim vidikovcima i blizini mora. Geografski uzorak jasno pokazuje razliku između kontinentalnih parkova (koji više ovise o domaćim posjetiteljima i edukativnim programima) i obalno-otočnih parkova, koji su snažno vezani uz sezonski turizam.

Tablica br. 5: Ostvareni ukupni prihodi u Parkovima prirode 2019.god.

Park prirode <i>Nature park</i>	Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar proračuna <i>Assistance from abroad and from entities within the budget (€)</i>	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknadama <i>Revenues from administrative and administrative fees, fees under special regulations and fees (€)</i>	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija <i>Revenues from sales of products and goods and services provided and revenues from donations (€)</i>	Prihodi iz nadležnog proračuna <i>Revenues from the competent budget (€)</i>	Ostali prihodi <i>Other income (€)</i>	Ukupni prihodi <i>Total income (€)</i>	Omjeri ukupnih prihoda <i>Revenues of total income (%)</i>
Učka	1.480.759,17	360,34	40.563,14	330.447,54	566,73	1.852.696,93	12,71
Telašića	197.741,71	728.367,59	32.700,46	278.038,59	37,71	1.239.267,44	8,50
Žumberak-Samoborsko gorje	247.009,22	557,44	8.076,05	331.504,81	7.786,58	594.934,10	4,10
Medvednica	648.266,24	34.236,25	57.526,31	379.249,19	153,96	1.119.431,95	7,68
Papuk	2.337.575,42	67.410,84	58.776,83	330.165,77	3.434,07	2.797.362,93	19,20
Kopački rit	490.263,85	22.350,65	302.198,02	343.612,85	17.824,01	1.176.249,39	8,07
Velebit	222.806,42	60.166,70	34.984,54	300.097,55	463,07	618.518,28	4,24
Lastovsko otočje	294.096,22	411.192,91	73.047,05	212.684,05	251,64	991.271,88	6,80
Biokovo	1.192.828,85	290.518,28	5.328,95	173.075,19	113,61	1.661.864,89	11,40
Vransko jezero	1.069.362,67	74.150,64	66.353,31	341.881,08	5.966,42	1.557.714,12	10,70
Lonjsko polje	354.483,91	88.464,26	114.157,41	401.973,99	2.664,28	961.743,84	6,60

Izvor: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:454659>

Ukupni prihodi parkova prirode u Hrvatskoj za 2019. god. iznose 18.333.595. eura. Najveće prihode ostvaruju Biokovo i Kopački rit, parkovi s izraženom turističkom aktivnošću i ulaganjima u infrastrukturu i međunarodne projekte. U rangu od 1,6 do 1,9 milijuna eura nalaze se Učka, Telašćica, Lastovsko otočje, Vransko jezero, Papuk i Velebit što odražava stabilne prihode i raznolike izvore financiranja (ulaznice, koncesije, projekti).

Manje prihode bilježe Medvednica i Žumberak zbog same otvorenosti i dostupnosti parkova i nemogućnosti naplate ulaznica za sve posjetitelje te Lonjsko polje, što je u skladu s njegovom orijentacijom na edukaciju i očuvanje bio raznolikosti samog parka izbjegavajući tako masovne dolaske posjetitelja.

S ciljem prepoznavanja, očuvanja prirode i njezine vrijednosti te stvaranja jedinstvenog identiteta zaštićenih prirodnih područja u Republici Hrvatskoj, osmišljen je vizualni identitet „Parkovi Hrvatske“. Vizualni identitet nije samo estetski element, već je i sredstvo komunikacije koje povezuje javnost s idejom očuvanja prirode, kulturne baštine i održivog razvoja. Kroz jednostavne, ali pažljivo odabrane oblike i boje, znakovi parkova prenose poruku o prirodnim posebnostima i jedinstvenosti svakog područja, bilo da se radi o silueti planine, motivu vode, šume ili životinje karakteristične za određeno zaštićeno područje. Vizualni identitet danas se koristi u svim službenim komunikacijama, publikacijama i promotivnim materijalima te je postao simbol sustava zaštite i očuvanja prirodne baštine Republike Hrvatske.

Slika br. 1: Vizualni identitet „Parkovi Hrvatske“

Izvor: <https://hrturizam.hr/tag/parkovi-hrvatske>

5.2.3. BROJ POSJETITELJA I PRIHODI MUZEJA

Muzeji su važan generator turističke ponude jer predstavljaju autentične kulturne i povijesne vrijednosti destinacije, čime privlače posjetitelje zainteresirane za lokalni identitet. Oni obogaćuju turističku ponudu izvan glavne turističke sezone, potičući cjelogodišnji turizam i veći boravak posjetitelja u odredištu. Kroz svoje izložbe, radionice i događanja, muzeji stvaraju dodanu vrijednost za lokalnu zajednicu i povezuju turizam s obrazovanjem i kulturom..

Tablica br. 6: Broj posjetitelja muzeja u 2024. god. (15 najposjećenijih muzeja)

Muzej	Grad (sjedište muzeja)	Broj posjetitelja
Arheološki muzej Istre	Pula	641452
Dubrovački muzeji - Arheološki muzej, Etnografski muzej, Kulturno-povijesni muzej, Pomorski muzej	Dubrovnik	517338
Tehnički muzej Nikola Tesla	Zagreb	377132
Muzej grada Splita	Split	288060
Muzeji Hrvatskog zagorja - Galerija Antuna Augustinčića, Muzej "Staro selo" Kumrovec, Muzej krapinskih neandertalaca, Dvor Veliki Tabor, Muzej seljačkih buna	Gornja Stubica	283708
Povijesni i pomorski muzej Istre	Pula	193291
Galerija Klovićevi dvori	Zagreb	139815
Muzej Domovinskog rata Dubrovnik	Dubrovnik	134398
Muzej grada Zagreba	Zagreb	111847
Arheološki muzej Zadar	Zadar	95054
Muzej grada Rijeke	Rijeka	85897
Umjetnička galerija Dubrovnik	Dubrovnik	82851
Muzej suvremene umjetnosti Zagreb	Zagreb	78152
Dvor Trakošćan	Trakošćan	76003
Muzej antičkog stakla u Zadru	Zadar	72163

Izvor: https://mdc.hr/files/file/muzeji/statistika/mdc_najposjeceniji_muzeji_2024.pdf

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je da Arheološki muzej u Puli bilježi najveći broj posjetitelja što je povezano s kulturno-povijesnim nasljeđem Pule kao grada koji se može pohvaliti s velikim brojem antičkih spomenika. Veliki broj posjetitelja generiraju i Dubrovački muzeji dok je Tehnički muzej Nikole Tesle u Zagrebu najposjećeniji muzej u kontinentalnom dijelu Hrvatske.

Tablica br. 7: Ukupni prihodi pojedinih muzeja u Hrvatskoj 2023. god

RANG	MUZEJ (INSTITUCIJA)	UKUPNI PRIHODI EUR.
1	Hrvatski povijesni muzej (Zagreb)	6.404.144,50
2	Muzej Mimara (Zagreb)	6.145.730,50
3	Arheološki muzej Istre (Pula)	5.490.904,50
4	Arheološki muzej u Zagrebu	2.726.278,00
5	Dubrovački muzeji (DUM)	2.054.747,54
6	Hrvatski muzej naivne umjetnosti	1.922.501,63
7	Muzej grada Zagreba	1.840.777,25
8	Muzej grada Splita	1.752.034,76
9	Tehnički muzej Nikola Tesla (Zagreb)	1.592.804,00
10	Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja (Rijeka)	1.584.198,38

Izvor: Financijska izvješća muzeja

U strukturu ukupnih prihoda koje ostvaraju muzeji ulaze prihodi od djelatnosti muzeja (prodaja ulaznica, suvenira, publikacija, edukativni programi) te sredstva iz državnog i lokalnog proračuna. Dodatni izvor predstavljaju projekti i donacije (europski fondovi, kulturne zaklade, sponzorstva), koji su posebno važni za modernizaciju i digitalizaciju muzejskih sadržaja.

5.2.4. BROJ NOĆENJA I PRIHODI U TOPLICAMA

Zdravstveni turizam važan je jer spaja medicinske usluge s turističkim iskustvom, čime produžuje sezonu i donosi stabilne prihode neovisno o klasičnim turističkim trendovima. Wellness turizam privlači goste više platežne moći koji često ostaju duže i troše više, a istovremeno potiče razvoj infrastrukture, zdravstvenih ustanova i stručnog kadra. Osim ekonomskog učinka, doprinosi i imidžu zemlje kao destinacije koja nudi kvalitetu života, brigu o zdravlju i održivi pristup turizmu. Ukupno gledano, on jača cjelokupni turistički sustav jer povezuje zdravlje, gospodarstvo i kulturu gostoprimstva.

Tablica br. 7: Ostvareni broj noćenja u toplicama 2022. i 2023. god.

Redni broj	Toplice / mjesto	Noćenja 2022	Noćenja 2023	% promjena
1.	Tuhelj (Terme Tuhelj)	167.086	177.489	+6,23 %
2.	Sveti Martin na Muri (Terme Sveti Martin)	140.013	146.575	+4,69 %
3.	Stubičke Toplice	81.056	76.466	-5,66 %
4.	Varaždinske Toplice	45.066	55.954	+24,16 %
5.	Daruvar (Daruvarske Toplice)	47.317	55.358	+16,99 %
6.	Donja Stubica (Terme Jezerčica)	26.631	36.380	+36,61 %
7.	Krapinske Toplice	29.860	32.932	+10,29 %
8.	Lipik (Toplice Lipik)	20.077	19.859	-1,09 %
9.	Topusko (Top Terme Topusko)	16.371	18.951	+15,76 %
10.	Marija Bistrica	16.595	18.096	+9,04 %

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica pokazuje da su većina toplica u 2023. godini zabilježile porast noćenja u odnosu na 2022., što upućuje na rast interesa za zdravstveni i wellness turizam u Hrvatskoj. Posebno se ističu Varaždinske Toplice i Terme Jezerčica s najvećim postotnim porastom, dok su manji pad imale samo Stubičke Toplice i Lipik. Ukupni podaci sugeriraju uzlazni trend i sve veću prepoznatljivost kontinentalnih destinacija koje nude spoj oporavka, odmora, relaksacije i prirodnog okruženja.

Što se tiče ostvarenih prihoda u 2023. god. prema dostupnim podacima, Terme Tuhelj ostvarile su 14.052.000. eura prihoda, Terme Sveti Martin 10.263.000. eura prihoda a Daruvarske toplice 8.858.000. eura prihoda.

5.2.5.BROJ POSJETITELJA I OSTVARENI PRIHODI ODREĐENIH ATRAKCIJA

Tablica br. 8: Broj posjetitelja i ostvareni prihodi pojedinih atrakcija u 2023. god.

NAZIV ATRAKCIJE/DOGAĐAJA	LOKACIJA	BROJ POSJETITELJA	OSTVARENI PRIHODI EUR.
Pulski Amfiteatar	Pula	301.089	1.762.617
Stonske zidine	Ston	71.396	606.800
Dubrovačke zidine	Dubrovnik	800.000	4.275.000
Advent	Zagreb	125.910 (prosinac 2023)	podatak nedostupan
Filmski festival	Pula	33.612	418.635
Cerovačke pećine	Park prirode Velebit	19.619	podatak nedostupan

Izvor: Dostupni internetski izvori

Tablica prikazuje broj posjetitelja i ostvarene prihode (ovisno o dostupnosti podataka) za odabrane kulturno-turističke atrakcije i događaje u Hrvatskoj tijekom 2023. godine. Među najposjećenijima ističu se Dubrovačke zidine i Pulski amfiteatar koji ostvaruju i najviše prihode. Manji lokaliteti, poput Stonskih zidina ili Cerovačkih pećina, bilježe manji broj posjetitelja, no i dalje značajno doprinose lokalnoj turističkoj ponudi.

Dubrovačke zidine privukle su više od dvostruko više posjetitelja nego Pulski amfiteatar, što se jasno odražava i na ostvarene prihode.

Za neke pokazatelje prihoda, posebice tamo gdje službeni podaci nisu dostupni, korišteni su procijenjeni iznosi temeljeni na prodaji ulaznica i dostupnim informacijama iz prethodnih godina. Ove procjene služe kao okvirni pokazatelj i omogućuju okvirnu usporedbu atrakcija i događaja prema ekonomskom učinku.

6.ZAKLJUČAK

Prirodne ljepote, povijest, kultura, arhitektura, gastronomija, sportske i zabavne manifestacije, vjera, često su jedan od glavnih motiva za dolazak u turističku destinaciju. Nova iskustva, novi doživljaji motiviraju turiste da posjete prirodno i kulturno nasljeđe. Uključivanje u turističke tijekove razlog je ne samo posjeti poznatih prirodnih i društvenih atrakcija nego i posjeti novih atrakcija i događaja.

Turističke atrakcije predstavljaju temeljni stup razvoja hrvatskog turizma te imaju presudnu ulogu u oblikovanju gospodarskog rasta zemlje. Hrvatska, sa svojom bogatom kulturnom baštinom, prirodnim ljepotama i raznolikim geografskim obilježjima, posjeduje izniman potencijal za stvaranje atraktivne i konkurentne turističke ponude.

Ekonomska važnost turističkih atrakcija očituje se u njihovu doprinosu nacionalnom BDP-u, zapošljavanju i regionalnom razvoju. Posjećene destinacije ne generiraju prihode samo od prodanih ulaznica, suvenira i ostalih usluga, već i kroz popratne djelatnosti poput trgovine, prijevoza te različitih usluga iz domene kulture, sporta i rekreacije. Time atrakcije postaju pokretač kružnog toka novca u lokalnim zajednicama te pridonose ravnomjernijem gospodarskom razvoju zemlje.

Osim ekonomskih učinaka, turističke atrakcije potiču i ulaganja u infrastrukturu, digitalizaciju te očuvanje kulturne i prirodne baštine. One stvaraju prepoznatljiv imidž Hrvatske kao destinacije koja nudi autentično iskustvo, čime se povećava njezina

međunarodna konkurentnost. Upravo usklađivanje ekonomske valorizacije turističkih atrakcija s očuvanjem prirodnih resursa ključno je za dugoročno održiv razvoj, jer samo atrakcije koje čuvaju svoju izvornost i okoliš mogu zadržati privlačnost i ekonomski potencijal. Međutim, da bi se ovaj potencijal u potpunosti iskoristio, potrebno je strateško i održivo upravljanje atrakcijama.

Za bolju iskorištenost turističkih atrakcija nužno je provesti nekoliko mjera. Prije svega, potrebno je ulagati u infrastrukturu i digitalnu vidljivost, poboljšati prometnu povezanost, modernizirati pristupne točke i razviti sustave informiranja putem digitalnih platformi. Nadalje, važno je poticati suradnju javnog i privatnog sektora kako bi se atrakcije integrirale u cjelovite turističke proizvode koji povezuju kulturne, gastronomske i sportsko-rekreativne sadržaje. Edukacija lokalnog stanovništva o važnosti održivog turizma i uključivanje zajednice u upravljanje atrakcijama dodatno povećavaju njihovu dugoročnu vrijednost. Također, nužno je razviti modele zaštite okoliša i kulturnih resursa, kako bi se očuvala autentičnost destinacija koje privlače posjetitelje.

U konačnici, turističke atrakcije nisu samo izvor profita, nego i važan instrument očuvanja identiteta i promocije Hrvatske na globalnoj sceni. Njihovo učinkovito upravljanje, uz ravnotežu između razvoja i očuvanja, omogućit će Hrvatskoj visoko mjesto među vodećim mediteranskim destinacijama s ciljem osiguranja stabilnog i održivog gospodarskog rasta u budućnosti.

LITERATURA:

Udžbenici/knjige:

Čorak, S. i drugi. (2014) *Osnove turizma*, udžbenik u drugom razredu srednje strukovne škole za zanimanje ekonomist/ekonomistica, Školska knjiga, Zagreb.

Pirjevac, B., Kesar, O. (2002) *Počela turizma*, Mikrorad i Ekonomski fakultet, Zagreb.

Vukonić. B. (2005) *Povijest hrvatskog turizma*, Prometej, Zagreb.

Internetski izvori:

https://www.google.hr/?gfe_rd=cr&ei=CK15U-rxCYve8gfk7oDoBQ

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3034>

<http://croatia.hr/hr-HR/Aktivnosti-i-atrakcije>

<http://slobodnadalmacija.hr/Novosti/Biznis/tabid/69/articleType/ArticleView/articleId/257302/Default.aspx>

<http://www.poslovnih.hr/hrvatska/rekordni-turisticki-rezultati-dubrovnika-u-2014-godini-286724>

http://www.trakoscan.hr/strateski_plan2013_2015.pdf

http://212.92.222.213/vijesti/pula_istra/pola-milijuna-posjetitelja-pulskih-znamenitosti-495110

https://mdc.hr/files/file/muzeji/statistika/mdc_najposjeceniji_muzeji_2024.pdf

<https://hrturizam.hr/tag/parkovi->

<https://slobodnadalmacija.hr/kultura/ostalo/sve-cesci-odlazak-u-hrvatske-muzeje-u-2024-ostvarene-i-rekordne-brojke-najposjeceniji-je-arheoloski-muzej-istre-1458711?>

[https://mdc.hr/files/pdf/Izvjesci/2024/Dubrovacki-](https://mdc.hr/files/pdf/Izvjesci/2024/Dubrovacki-muzeji_2024.pdf)

[muzeji_2024.pdfhttps://kulturistra.hr/2023/02/posjecenost-hrvatskih-muzeja-u-2022-veliki-rast-posjecenosti](https://kulturistra.hr/2023/02/posjecenost-hrvatskih-muzeja-u-2022-veliki-rast-posjecenosti)

https://www.htz.hr/sites/default/files/2024-08/HTZ%20TUB%20HR_%202023_1.pdf

<https://www.hnb.hr/-/prihodi-od-turizma-u-2023-veci-za-11-4-posto>

<https://hrturizam.hr/hrvatska-u-prvih-osam-mjeseci-ostvarila-rast-turistickih-dolazaka-od-2?utm>

https://www.pp-medvednica.hr/wp-content/uploads/2024/02/Biljeske-uz-financijske-izvjestaje-Javne-ustanove-Park-prirode-Medvednica_2023.pdf

<https://pp-biokovo.hr/hr/o-nama/akti-ustanove/plan-prihoda-proracuna-za-2020-godinu-i-projekcija-za-2021-i-2022-godinu>

<https://financije.hr/vise-od-tri-milijuna-turista-posjetilo-je-nase-nacionalne-parkove-prosle-godine/>

<https://zir.nsk.hr/islandora/object/efst%3A7333/datastream/PDF/view>

<https://lidermedia.hr/tvrtke-i-trzista/biznis-pod-zastitom-dvadeset-parkova-lani-ostvarilo-618-milijuna-kuna-prihoda-145315/>

<https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/informacije-o-tijeku-sezone/arhiva-2024>

<https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/informacije-o-tijeku-sezone/arhiva-2023>

<https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/trgovina-i-ostale-usluge-robna-razmjena-s-inozemstvom-i-turizam/turizam/turisticka-aktivnost-stanovnistva-republike-hrvatske/>

<https://croatialink.com/vijesti/politika/35235/Najprofitabilnije-hrvatske-atrakcije-su-Plitvi%C4%8Dka-jezera,-Krka-i-dubrova%C4%8Dke-zidine,-a-Diokecijanova-pla%C4%8Da-im-nije-ni-blizu>

<https://croatia.hr/hr-hr/unesco>

<https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/kulturna-bastina-na-unesco-ovim-popisima/17251>